

לכל ברכה יש כתובת

פ. שטרן

אפרים הביט אל עשרת הפתקים שפרחו להם לפתע מבין אצבעותיו. הוא הניף את זרועותיו אל על, בתקווה לתפוס אותם, אך הפתקים הקטנים והצבעוניים הביטו בו בלעג והמשיכו לעוף... רוח חורפית סוערת שרקה באזניו של אפרים, הוא נטש את ילקוטו על הרצפה ופתח בריצה פראית... הפתקים היפים, עליהם עמלה אמא אתמול, מסיבת ראש חודש והתכנית שהוא הבטיח לבני כתתו... מה יהיה?

פפ... פפ... צופר חד של מכונית מתקרבת עצר את אפרים באחת. הוא נרתע לאחור, חזר למדרכה אל ילקוטו המונח בודד ונזכר: ביום ראשון, הודיע הרבי פוקסמן, בהפתעה, שתערך מסיבת ראש חודש חגיגית, הנושא המרכזי עליו נתמקד במסיבה, יהיה ברכות הנהנין. "הייתי מצפה" - אמר רבי פוקסמן - "למשחק נחמד ומשעשע בנושא הברכות".

אפרים, התלמיד האחראי, לקח את הענין ברצינות. כבר בהפסקה הקרובה עורר דיון עם חבריו על התכנית. החברים הסתפקו בהצעות, ואפרים, כמו תמיד, היה המבצע.

עשר חידות חוברו על ידי אפרים המוכשר. הפתרונות היו עשר ברכות שימושיות הקודמות לאכילה. החידות כללו גם תשובות מקיפות אודות כוונות הברכות, אותם כבר הספיק הרבי פוקסמן ללמד.

"אמא", פנה אפרים לאמו, שבמקצועה עסקה באיור ספרים. "אני רוצה שהפתרונות יכתבו בכתב קליגרפי ויקושטו עם הפרות או המאכלים המתאימים, האם נראה לך שתוכלי לעזור לי, בבקשה?"

בודאי - נענתה גברת פרומביץ, אמו של אפרים. אותו ערב פנתה גברת פרומביץ, שעה קלה של כתיבה וציור. התוצאה הייתה צבעונית, יפה ומרנינת עין.

"אווו, איזה יופי" - שרק אפרים בהתפעלות, ובו ברגע עלתה בלבו החלטה: "זה יכול להיות נפלא גם לקישוט כתיב", אולי אזכה בתחרות השנתית - התמוגג אפרים בהנאה.

עם בוקר, נטל אפרים את עשרת הפתקים המעוטרים בידו ומהר אל התלמוד תורה. רוח חורפית שובבה שחקה בפאותיו. פרעה את בגדיו וחספה ממנו עשרה פתקים...

גיל בן העשר נטל את התבניות בידו והפליט "אוף, למה אבא לא יכול לבוא עם המכונית ולהקפיץ אותי לבית ספר, באמת, אני סבל?!..."

"אתה לא סבל" - הביטה בו אמו במבט עצוב ואמרה - "אבל בית הספר נמצא בסוף הרחוב, ואבא לא חייב לעזוב את העבודה בשביל לקחת שתי תבניות עוגה, אתה לא חושב שזה מוגזם?"

"מה מוגזם?" - רטן גיל והניח את התבניות על הרצפה.

"הזהר איך שאתה מניח אותם" - הזדעקה האם - "עבדתי עליהם כל הלילה, ילד".

"זה לא מוגזם בכלל" - עכשיו כבר הפך קולו של גיל להיות בכיני. אמא נבהלה, היא אף פעם לא מצליחה להרגיע את הילד שלה כשהוא בוכה "יש לי יום הולדת ואני צריך לסחוב עוגות? אמרתי לך כבר, אני לא סבל וגם לא מתכוון להיות כזה" רקע גיל ברגליו.

"נו טוב" - נאנחה אמא של גיל, אורנה, "לך לכתה, אני כבר אביא את התבניות".

היא הביאה את העוגות אל הכתה, דוקא שמעה 'תודה' מהילדים שכבר לקקו אצבעות ויצאה אל הרחוב בדרכה הביתה. משהו כבד עמד לה על הלב. גיל שלה. מאיפה כפיות הטובה הזו? לא יכול להגיד "תודה" לאמא שלו? לא מסוגל לומר מילה טובה של הערכה? לאן הם הגיעו?

רוח החורף נשאה בכנפיה נייר כלשהו. אורנה עקבה אחריו מסוקרנת, היה זה דף מרובע ומצויר. היא תפסה את הדף והביטה בו בענין, כיתוב מסודר ויפה פרש מול עיניה את הברכה המוכרת, זו שהיתה פעם רגילה לברך בילדותה - "ברוך

אתה ה'... בורא מיני מזונות"... מילים יהודיות מעבירות רטט. תודה לך ה', תודה מקרב לב על המזונות שנתת לי בעולמך, תודה!
הרוח השתוללה בזעף, היא חשה כיצד הרוח סוטר על פניה: ואת, את בתו של הקב"ה של מי שאמר והיה העולם, את כן אומרת תודה?! ...

- - -

"גנבים!" הצטעק אלי. "גנבים! היו כאן גנבים, אני אומר לכם! לאן נעלמו 50 ק"ג של תפוחי אדמה ו-30 ק"ג עגבניות?!"
"ג - ג - נ - ב - י - ם" . . . צעק אלי בכל כוחו. הוא רקד כלולייני סביב הדוכן, זועם ומתפרץ "רק לרגע נכנסתי למחסן וכבר נעלמו להם הגנבים... חכו, אני עוד אראה להם" ...
אלי הסתובב אבל בין הדוכנים הרועשים, מחפש אחרי הגנב. "עזוב" - אמר לו רוכל מפוכח אחד - "תשכח מהירקות שלך, תחשוב קדימה, שמח שלא היה זה אבדן גדול יותר".
"אני לא ארגע" - התכעס אלי "איך הצליחו הגנבים לגנוב סחורה כל כך כבדה, ואיך כולם מסביב שתקו... בוגדים... אני עוד אתפוס אותם..."
אלי המשיך להסתובב בין סמטאות השוק, הציץ אל תוך פרצופיהם של אנשים שהיו חשודים בעיניו, התאכזב והמשיך "אני לא אוותר להם" קמץ אגרופו - "שידעו, מאלי לא גונבים אפילו עגבניה אחת".
הערב כבר ירד על השוק. מתוסכל וזועם המשיך אלי ללכת אחרי הרוח, לחפש גנבים אלמוניים, לכעוס על כל העולם. הוא לא הצליח להבין איך זה קרה לו, לאלי המוצלח והגבור... כזאת פשלה...
רוח ערב חרישית גלגלה שקיות ודפים על אדמת השוק העמוסה. אלי הבחין בפתקית נאה המתעופפת עם הרוח. הציור שבצבץ מן הפתק משך את תשומת לבו ומבלי לחשוב פעמיים הרים את הדף.
"ממה אתה מתרגש?" שאל את עצמו אלי ולטף את הפתק הקטן בידיו המחוספסות. "גם אתה מכיר את הברכה הזו, לפעמים אתה זוכר לומר אותה והרבה פעמים שוכח". אלי הכניס את הפתק אל כיס מכנסיו, נשען על הדוכן הסמוך ופתאום ידע: לא אתה, אלי, מלך השוק, מנהל את העולם. יש מישהו אחר שרואה ומשגיח ומנהל את הכל. אתה בסך הכל אדם קטן, שאם ה' רוצה אתה מרויח ללא הפסדים ואם ה' רוצה אחרת, באים גנבים ומרימים 80 ק"ג באמצע היום, מתחת לאף שלך, ואם ה' רוצה תסתובב שעתים בשוק ולא תמצא את הגנבים - "שהכל נהיה בדברו של אלוקים" - פשוט הכל. אלי החל צועד חזרה לעבר דוכנו. זהו זה, הוא הרגיש והבין שיש אלוקים. היום הוא לוקח ומחר הוא מחזיר, הרגיע את עצמו. אלי, שלא כדרכו, חזר שלו לביתו. אשתו נדהמה לשמוע את בעלה אומר: "היה היום, ברוך ה', טוב מאד בשוק, ישתבח שמו!" . . .

- - -

יאיר הגיע לעבודה מודאג מאוד. עוד כששהה במכוניתו התיז אל אפו הסתום ספרי מיוחד הפותח סתימות, אבל הצינון היה חזק ממנו והאף נותר סתום. "על הפנים" - טרק יאיר את דלת מכונית הטיוטה שלו.
בעבודה מהסוג שלו, הוא תמיד חושש לקחת ממלא מקום, תמיד מקנן החשש בלבו - ואם ממלא המקום יהיה מוצלח מדי, אולי המנהל יחליט להשאיר אותו. אבל עכשיו כבר לא היה יאיר בטוח כל כך שהוא יוכל להסתדר בלעדיו . . .
"יופי, יאיר, הקדמת הפעם" - קדם המנהל את פניו של יאיר. "יש לנו היום שלוש חביות מיוחדות שהגיעו לכאן מיקבי הגולן. ברצוני שתטעם אותם כבר עכשיו, הפועלים מחכים להוראות"
המנהל הוביל את יאיר המצונן לחדר חשוך למחצה, נתן בידו כוסית קטנה והצביע על ברזים כסופים שהיו צמודים לחביות הגדולות "הנה, כאן תרשום הוראות לכל חבית" הורה המנהל לפני שיצא "כתוב הוראות ברורות, האם כדאי להוסיף חומר ממתק או חמרים אחרים, או שמא לערבב את היינות. אני לא צריך ליעץ לך, אתה טעמן מיוחד" - סיים כשחיוך על פניו.
יאיר לא נהנה הפעם מהמחמאה. הוא באמת טעמן יינות מעולה, העצות שלו תמיד טובות והתוצאה נכרת בדרישה הגדולה ליינות "מפעל הכורמים" היוצאים מכאן. אבל הפעם, כנראה, הוא לא יחוש בשום טעם, כשחוש הריח סתום. די, הוא אינו יכול להתחמק, הוא החליט לשתף את המנהל במצוקתו. במהירות נגש לעבר חדר המנהל, נקש קלות, אך ללא מענה. "המנהל יצא לפני רגע", הבהיר לו המזכיר.

מחוסר ברירה ומחוסר מעש יצא יאיר לחצר הגדולה שלפני היקב. הרוח נשבה בעוז וסחפה עמה דף לבן - ירקרק. הדף נחת הישר לידידיו של יאיר המופתע. על הדף נראה הכתוב "ברוך אתה ה'... בורא פרי הגפן"... יאיר החזיר מבט לשמים ששלחו אליו את הפתק, הדק את כפתו על ראשו ונשא תפילה קצרה: "בורא פרי הגפן, איך לא זכרתי לבקש ממך בקשה פשוטה ומתחננת - אנא פתח את מערות אפי, הן סתומות ואני מתקשה בעבודתי"... יאיר סיים את תפילתו השקטה, נשם עמוקות וחש בשלוחה עמוקה המציפה את לבו. האף ישאר סתום או לא, זה כבר לא משנה כל כך. דבר סתום אחר נפתח לו בלב, הוא מצא את הדרך אל הבורא, זו הדרך המתנהלת גם בבעיות קטנות של יום יום.

- - -

"התכנית של אפרים היתה נפלאה" - ספרו הילדים בסיום מסיבת ראש חודש. "יישר כח, אפרים" ברך אותו הרבי פוקסמן - "החידות היו שנונות והתשובות הקיפו הרבה דינים". אפרים שמח על ההצלחה, אבל לא שכח להצטער על הדפים שנגוזו עם הרוח. כשיצא אפרים אל החצר, בדרכו לעבר ביתו, קדמה אותו הרוח בשריקה שובבה, כאילו רצתה לגלות לו את סודה: "לא אפרים, הפתקים לא הלכו לאבוד, יש בורא ומשיג לעולם והוא כוון את הפתקים לכתובת הנכונה..."

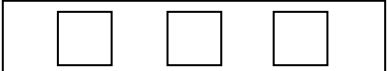
(**"הלכתון", "ת"ת המסורה, שבט תש"ס**)

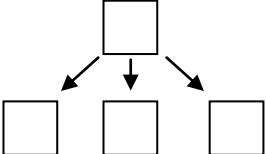
עבודות

א. מבנה הסיפור

מכמה סיפורים מורכב הסיפור שקראתם? _____
לפניכם שלושה שרטוטים המנסים לתאר את מבנה הסיפור, בחרו בשרטוט המתאים יותר לדעתכם (סמנו V)

שרטוט א': שרטוט א':

שרטוט ב': שרטוט ב':

שרטוט ג': שרטוט ג':

סיפור מסגרת - מבנה של סיפור בתוך סיפור, שרשרת סיפורים בתוך מסגרת

(שהיא עצמה עלילה, סיפור או תאור של מצב)

האם לדעתכם, נכון לקרוא לסיפור זה סיפור מסגרת? _____ מהי ה"מסגרת"? _____

האם יש קשר בין הסיפורים שבתוך ה"מסגרת"? _____ מהו? _____

האם יש קשר ביניהם לסיפור ה"מסגרת"? _____ מהו? _____

לעזרתכם: חשבו האם יש גם קשר ברעיון בין סיפור ה"מסגרת" לסיפורי ה"פנים" או רק קשר טכני?

ב. האירועים השונים בסיפור

1. סיפורו של אפרים

האם האירוע שקרה לאפרים מרוכז במקום אחד בסיפור? ____ היכן? _____

נעמוד על "מבנה הזמן" בו מסופר מה שקרה לאפרים:

מתי? מה קרה?

1. _____

2. _____

_____

_____

3. _____

4. _____

שבצו בטבלה את האירועים והזמנים:

הכנת החידות, היום בבוקר, הצלחת התכנית, ההודעה על המסיבה, הימים שלפני המסיבה, הכנת הפתקים, הרוח מעיפה את הפתקים, במסיבה

מדוע נכתבו הדברים לפי סדר זה? _____

על מה לא מסופר בסיפור? _____

שערו: מדוע? _____

_____

2. הסיפורים שבתוך המסגרת

סיפור	סיפור 2	סיפור 1	
			גיבור הסיפור
			תפקיד - מקצוע
			הקשר שלו לברכות ולשמירת תומ"צ
			הבעיה
			מה עוזר לו להתגבר?
			איך עוזרת הפתקית?

חשבו: האם נכון לומר: הפתקית שנמצאה עזרה לפתור את הבעיה? _____

במה עזרה הפתקית?

פעמים רבות חלק מפתרון הבעיה ואולי הפתרון כולו - הוא האופן בו אנו מתייחסים לבעיה.

הסבירו משפט זה:

תנו דוגמא:

ג. המסר

1. לכל... יש כתובת

הכותרת נוצרה משינוי קל של פתגם מוכר, מהו?

מה "אומר" פתגם זה?

מה הקשר שלו לתוכן הסיפור ולמסר שלו?

2. כל ברכה...

מסר נוסף, שאינו המסר העיקרי של הסיפור, אך הוא בסיס לסיפור וחשוב לנו מאוד, קשור לברכות עצמן: ברכות הנהנין מזכירות לנו, כידוע, שאנו חייבים להודות להקב"ה על כל הנאה, מעבר לכך הן מזכירות לנו **שהכל ניתן ומושגח מאת ה'** **והוא מנהל את העולם כרצונו.**

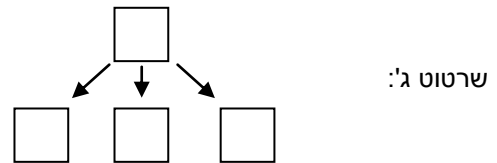
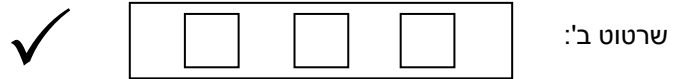
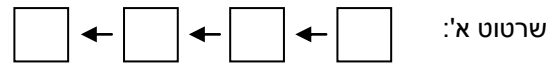
עבודת אתגר

חברו עוד סיפור שיוכל להכנס למסגרת בספור זה יהיה הגיבור בן גילכם. חשבו על בעיה ועל פתקית (ברכה) שיוכלה לסייע להתגבר עליה.

למורה: תשובות לעבודות

א. מבנה הסיפור

מכמה סיפורים מורכב הסיפור שקראתם? 4 ספורים
לפניכם שלושה שרטוטים המנסים לתאר את מבנה הסיפור, בחרו בשרטוט המתאים יותר לדעתכם (סמנו V)

סיפור מסגרת - מבנה של סיפור בתוך סיפור, שרשרת סיפורים בתוך מסגרת
(כשהיא עצמה עלילה, סיפור או תאור של מצב)

האם לדעתכם, נכון לקרוא לסיפור זה סיפור מסגרת? כן

מהי ה"מסגרת"? סיפור של אפרים

האם יש קשר בין הסיפורים שבתוך ה"מסגרת"? כן

מהו? כולם דומים בעלילה שלהם: אנשים שיש להם בעיה, או מציקה וכשהם מוצאים פתקית ועליה אחת מברכות הנהנין -

היא מזכירה להם דברים שיש בכוחם להרגיע מן המצוקה.

האם יש קשר ביניהם לסיפור ה"מסגרת"? כן

מהו? א. הפתקיות שנמצאו - הן תוצאה של מה שקרה לאפרים. ב. הפתקיות שנמצאו - הן גילוי של השגחה פרטית עבור

המוצאים הם גם מגלות מהי ההשגחה הפרטית שעומדת מאחורי אבדן הפתקיות.

לעזרתכם: חשבו האם יש גם קשר ברעיון בין סיפור ה"מסגרת" לסיפורי ה"פנים" או רק קשר טכני?

ב. האירועים השונים בסיפור

1. סיפורו של אפרים

האם האירוע שקרה לאפרים מרכז במקום אחד בסיפור? לא היכן בתחילת הסיפור ובסופו

נעמוד על "מבנה הזמן" בו מסופר מה שקרה לאפרים:

מה קרה?

מתי?

הרוח מעיפה את הפתקים

1. היום בבוקר

ההודעה

2. הימים שלפני

הכנת החידות

הכנת הפתקים

הרוח מעיפה...

3. היום בבוקר

הצלחת התכנית

4. במסיבה (בחזור הביתה)

שבצו בטבלה את האירועים והזמנים:

הכנת החידות, היום בבוקר, הצלחת התכנית, ההודעה על המסיבה, הימים שלפני המסיבה, הכנת הפתקים, הרוח מעיפה את הפתקים, במסיבה

מדוע נכתבו הדברים לפי סדר זה? מבנה כזה בו יש תיאור מצב ואח"כ תיאור מה שגרם למצב – מעניין יותר. (הוא גם מאפשר להדגיש מה שחשוב באמת)

על מה לא מסופר בסיפור? איך הצליחה התוכנית ללא הפתקים
שערו: מדוע? פרט זה לא חשוב למסר ולרעיון של הסיפור חבל להלאות בפרטים מיותרים

2. הסיפורים שבתוך המסגרת

סיפור	סיפור 2	סיפור 1	
אייר	אלי	אורנה (האם)	גיבור הסיפור
יין (טועם יינות ביקב)	מוכר ירקות בשוק	עקרת בית	תפקיד ומקצוע
שומר תומ"צ חובש כיפה	מקיים מצוות כשזוכר מברך כשאינו שוכח	כיום היא אינה שומרת תומ"צ, בילדותה היתה רגילה לברך	הקשר שלו לברכות ולשמירת תומ"צ
הוא מצונן ואינו יכול למלא את מלאכת הטעימה כראוי	נגנבה מדוכנו סחורה שהגיעה (בכמות גדולה)	מאוכזבת מאוד מכפיות הטובה של בנה ושל חבריו	הבעיה
פתקית שמצא "בורא פרי הגפן"	פתקית שמצא "שהכל נהיה בדברו"	פתקית שמצאה: בורא מיני מזונות	מה עוזר לו להתגבר?
מזכירה לו שהקב"ה מנהיג ואפשר להתפלל אליו שיעזור.	מחזקת בו את ההבנה שה' כוון את ההפסדים ויכוון גם את הרווחים	לא עוזרת אלא מכוונת להבנה: האם אני לא כופרת בטובתו של מקום	איך עוזרת הפתקית?

חשבו: האם נכון לומר: הפתקית שנמצאה עזרה לפתור את הבעיה? לא
במה עזרה הפתקית? להרגיע (בדרכים שונות) את הרוח הנסערת.

פעמים רבות חלק מפתרון הבעיה ואולי הפתרון כולו - הוא האופן בו אנו מתייחסים לבעיה.

הסבירו משפט זה: ההתייחסות שלנו לבעיה ולכובד הבעיה - היא זו שמגדילה עבורנו את המצוקה. אם נבין שהמצוקה אינה גדולה כ"כ, או שאפשר להתפלל, או שקבלנו אותה מה' הטוב והמיטיב וכו' – יהיה לנו קל יותר
תנו דוגמא: _____

ג. המסר

1. לכל... יש כתובת

הכותרת נוצרה משינוי קל של פתגם מוכר, מהו? לכל כדור יש כתובת

מה "אומר" פתגם זה? הכל בעולם מושגח (כדור הנורה בשעת ממלחמה - פוגע בדיוק במי שנגזר עליו)

מה הקשר שלו לתוכן הסיפור ולמסר שלו? הפתקית שעפה ברוח – נמצאת בדיוק ע"י מי שזקוק לה. הכל מושגח.